

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 103/2010-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť J. M. a I. M., obaja bytom R. r., zastúpených advokátom JUDr. M. V., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 215/2006 a postupom Krajského súdu v Trnave pri prerokovaní námietok zaujatosti zákonnej sudkyne v konaní vedenom Okresným súdom Dunajská Streda pod sp. zn. 7 C 215/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. a I. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2010 doručená sťažnosť J. M. a I. M., obaja bytom R. r. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. V., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 215/2006 a postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) pri prerokovaní námietok zaujatosti zákonnej sudkyne v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 215/2006.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia 15. novembra 2006 podali okresnému súdu návrh na začatie konania, ktorým sa domáhali určenia, že odporcovia nemajú nárok na bytovú náhradu. Konanie o tomto návrhu je vedené pod sp. zn. 7 C 215/2006 a vec bola pridelená zákonnej sudkyňi JUDr. Oľge C.

Okresný súd uznesením z 26. februára 2007 prerušil konanie do právoplatného rozhodnutia o odvolaní proti uzneseniu Okresného súdu Dunajská Streda o povolení odkladu exekúcie v konaní sp. zn. 6 Er 2774/2002.

Na základe odvolania sťažovateľov krajský súd uznesením č. k. 10 Co 200/2007-49 z 31. januára 2008 (ďalej len „uznesenie z 31. januára 2008“) zrušil uznesenie okresného súdu o prerušení konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovatelia uviedli, že *„arbitrárnosť a svojvôľu zákonnej sudkyne pri rozhodovaní“* videli už v uznesení o prerušení konania, a preto vo svojom odvolaní z 31. marca 2007 proti tomuto uzneseniu vzniesli námietku zaujatosti zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení z 10. septembra 2007 k vznesenej námietke zaujatosti uviedla, že sa

vo veci cíti byť zaujatá. Krajský súd vo svojom uznesení z 31. januára 2008 neprihliadol na sťažovateľmi vznesenú námietku zaujatosti zákonnej sudkyne z dôvodu, že nespĺňala zákonné náležitosti podľa § 15a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), a to konkrétny dôvod, pre ktorý má byť zákonná sudkyňa vylúčená, okrem jej postupu v konaní, ako ani skutočnosť, keď sa sťažovatelia o dôvode vylúčenia dozvedeli.

V období od 1. apríla 2007 do 30. marca 2008 bola JUDr. C. dočasne pridelená na výkon funkcie na Krajský súd v Bratislave a vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 7 C 215/2006 bola v tomto období, resp. do 3. apríla 2008, pridelená inému zákonnému sudcovi.

Po rozhodnutí krajského súdu uznesením z 31. januára 2008 bol spis 10. marca 2008 vrátený okresnému súdu a vec bola 3. apríla 2008 opätovne pridelená JUDr. C. ako zákonnej sudkyňi.

Zákonná sudkyňa 14. apríla 2008 oznámila predsedníčke okresného súdu skutočnosti, pre ktoré sa vo veci cíti byť zaujatá a v ktorých vidí danosť dôvodov na jej vylúčenie z prerokovania a rozhodnutia veci. Predsedníčka okresného súdu listom z 18. apríla 2008 predložila oznámenie zákonnej sudkyne zo 14. apríla 2008 na rozhodnutie krajskému súdu z dôvodu, že podľa nej „*niet dôvodu pochybovať o nezaujatosti namietajúcej sa zákonnej sudkyne*“. Krajský súd uznesením č. k. 10 NcC 12/2008-57 z 30. apríla 2008 (ďalej len „uznesenie z 30. apríla 2008“) o námietke rozhodol tak, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prerokovania, a rozhodovania tejto veci a v odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Namietajúca sa sudkyňa totiž síce už podaním z 10. 9. 2007 adresovaným predsedníčke okresného súdu urobeným prostredníctvom elektronickej pošty potvrdila osobnú známosť so žalobcom 1/ z minulosti a tiež stretávanie spolu s uplatnením tvrdenia, podľa ktorého tento účastník ju (sudkyňu) má surovo ohovárať pred spoločnými známymi a vyvíjať snahu o ovplyvnenie jej rozhodovacej činnosti (čím okrem iného mal sudkyňi spôsobiť nemalé nepríjemnosti) a na týchto tvrdeniach zotrvala i svojim ostatným podaním (tvoriacim podklad terajšieho rozhodovania krajského súdu), tieto skutočnosti však ani podľa názoru tunajšieho súdu pre objektívny vznik pochybností o nezaujatosti nepostačujú

(a to bez ohľadu na to, že v tejto konkrétnej veci tak ku skoršej námietke zaujatosti vnesenej účastníkom pristúpilo i podanie sudkyne sledujúce rovnaký cieľ).

Tunajší súd totiž už v minulosti vo viacerých veciach obdobnej povahy uzavrel, že sudcovia (ako ústavní činitelia povolaní rozhodovať spory a iné právne veci iných fyzických a tiež právnických osôb vrátane štátu a jeho orgánov) sú ľudia, ktorí nežijú vo vzduchoprázdne a bežne prichádzajú do kontaktu s rôznymi ľuďmi, z ktorých každý je potenciálnym (resp. i aktuálnym) účastníkom súdneho konania. Rovnako už viackrát bolo potom zdôraznené, že u sudcov práve vzhľadom na osobitosť ich postavenia sa predpokladá na jednej strane uvedomenie si dôležitosti nestrannosti (a to už v podobe dojmu verejnosti o nestrannosti) súdov a sudcov a na strane druhej relatívne vyššia miera odolnosti voči vplyvom spôsobilým spochybnit' nezaujatosť sudcov (pričom naplneniu uvedených predpokladov slúži aj odborná príprava sudcov a ďalšie ich vzdelávanie), takže možným dôvodom vylúčenia sudcu budú spravidla len také okolnosti, ktoré skutočne môžu objektivitu sudcu spochybnit'. Takými dôvodmi by v prejednávanej veci mohla byť napr. bližšia osobná známosť sudkyne s niektorým z účastníkov prejavujúca sa i častejším stretávaním dotknutých osôb alebo určitou hĺbkou ich vzťahu (priateľstvo ale tiež možný opak v podobe nepriateľstva a tým danej možnosti sudkyne účastníkovi s negatívnym pomerom uškodiť), resp. vzťah obdobnej kvality u sudkyne a zástupcu účastníka, či napokon osobitný vzťah namietajúcej sa sudkyne k veci (najmä v podobe získania sudkyňou o veci, teda o predmete konania takých vedomostí, ktoré by inak mohla získať len zákonom predpísaným spôsobom, teda dokazovaním vykonaným v súlade s príslušnými procesnými predpismi).

Ani o žiaden z pomerov uvádzaných na ostatnom mieste v prejednávanej veci však preukázateľne nešlo, pretože tvrdenia namietajúcej sa sudkyne o prostriedkoch použitých vo vzťahu k jej osobe zo strany žalobcu 1/... ostali len v rovine ničím ďalším nedoložených tvrdení, z ktorých sudkyňa preukázateľne nevyvodila ani žiadne ďalšie dôsledky (v podobe prostriedkov právnej ochrany proti útokom zo strany účastníka, pri využití ktorých by už na vychýlenie pôvodne objektívneho, teda nezaujatého a zásadne rovnakého prístupu k obom stranám sporu bolo možno usudzovať).

Vedený týmito úvahami preto krajský súd dospel k záveru, že tu v čase jeho rozhodovania o vylúčení (resp. nevyhlúčení) sudkyne Okresného súdu Dunajská Streda

JUDr. O. C. nebolo čokoľvek, čo by malo tejto sudkyňi pri rešpektovaní jej zákonom ustanovených povinností brániť v nestrannom prejednaní a rozhodnutí tejto konkrétnej veci a preto rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.“

Sťažovatelia k nariadeným pojednávaniam vo veci uviedli: *„Prvé pojednávanie v tejto veci bolo vytýčené až na 26. 06. 2008, t. j. po vyše 19 mesiacoch po podaní návrhu vo veci samej, avšak toto pojednávanie sa neuskutočnilo, nakoľko účastníci konania sa na pojednávanie nedostavili. Na ďalšie pojednávanie vytýčené na 11. 09. 2008 sa nedostavili odporcovia a preto bolo odročené na neurčito. Jediné pojednávania, na ktorých sa pojednávalo sa konali dňa 19. 01. 2009 a 05. 02. 2009.“*

Sťažovatelia 8. apríla 2009 podali predsedníčke okresného súdu ďalšiu námietku zaujatosti zákonnej sudkyne okrem iných vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 215/2006. Podľa sťažovateľov táto ich námietka obsahovala *„všetky náležitosti vyžadované ust. § 15a OSP a zároveň aj obsahovalo ďalšie nové skutočnosti, pre ktoré by mala byť zákonná sudkyňa vylúčená“*.

Predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 332/09 zo 14. apríla 2009 oznámila sťažovateľom, že *„o námietke zaujatosti vznesenej účastníkom konania v zmysle § 15 ods. 1./ O. s. p. Ako predsedníčka súdu nie som oprávnená konať. Kópie Vášho podania som postúpila do spisov Vami označených na ďalší postup v zmysle § 16 ods. 1./ O. s. p.“*

Zákonná sudkyňa sa k námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľmi 8. apríla 2009 vyjadrila 30. apríla 2009 a uviedla, že sa vo veci cíti byť zaujatá. Spis bol následne predložený krajskému súdu na rozhodnutie o námietke sťažovateľov.

Krajský súd prípisom č. k. 23 NcC 26/2009-124 z 27. mája 2009 doručeným okresnému súdu 29. júna 2009 vrátil okresnému súdu spis bez rozhodnutia o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne vznesenej sťažovateľmi 8. apríla 2009 a s poukazom na znenie § 14 ods. 3 a § 15a ods. 5 OSP uviedol: *„Po oboznámení sa s obsahom uplatnenej námietky zaujatosti nadriadený súd konštatuje, že sa v nej uvedené skutočnosti výlučne týkajú iba*

procesného postupu sudcu v predmetnej veci a v inej veci a nie sú spôsobilým dôvodom na vylúčenie sudcu v zmysle vyššie citovaných ustanovení. Taktiež je potrebné uviesť, že takáto námietka zaujatosti sa nadriadenému súdu na prejednanie nepredkladá. S poukazom na vyššie uvedené bola vec prvostupňovému súdu vrátená z dôvodu, že predmetná námietka zaujatosti sa odvolaciemu súdu nepredkladá.“

Vo veci sa konalo pojednávanie 21. septembra 2009, na ktorom boli sťažovatelia prvýkrát oboznámení s prípisom krajského súdu č. k. 23 NcC 26/09-124 z 27. mája 2009. Vzhľadom na to, že s obsahom tohto prípisu nesúhlasili a trvali na svojej námietke zaujatosti zákonnej sudkyne, požiadali okresný súd o odročenie pojednávania „za účelom podniknutia vhodných krokov“. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že spis predloží predsedníčke súdu.

Dňa 28. septembra 2009 sťažovatelia podali predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní a zároveň žiadali o prehodnotenie jej postupu vo veci rozhodovania o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne.

Predsedníčka okresného súdu vybavila sťažnosť listom sp. zn. 1 SprV 17/09 z 23. októbra 2009, v ktorom podrobne zhrnula priebeh konania a uviedla: „súd čo do plynulosti konania doteraz postupoval bez zbytočných prieťahov“, a preto sťažnosť hodnotila ako neopodstatnenú. Predsedníčka okresného súdu ďalej uviedla: „svoj postup ohľadne vznesenej námietky zaujatosti neprehodnotím, nakoľko už o vznesenej námietke zaujatosti rozhodol nadriadený súd, ktorým rozhodnutím som viazaná.“

List predsedníčky okresného súdu sp. zn. 1 SprV 17/09 z 23. októbra 2009 bol sťažovateľom doručený 10. novembra 2009.

Sťažovatelia poukázali na vzťahujúcu sa judikatúru pri posudzovaní námietok zaujatosti, ako aj na konkrétne rozhodnutia súdov o námietkach zaujatosti v iných konaniach, kde sú účastníkmi konania sťažovatelia. Skutočnosť, v ktorých vidia sťažovatelia porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v postupe okresného súdu a krajského súdu pri rozhodovaní o námietkach zaujatosti zákonnej sudkyne v namietanom konaní vymedzili takto:

«Sťažovatelia sú toho názoru, že reálne už nemôže existovať jednoznačnejší dôkaz na vylúčenie konkrétneho sudcu z prejednávania veci ako ten, keď sa samotný sudca sám navrhne na vylúčenie, resp. keď na námietku zaujatosti účastníka reaguje tak ako to uviedla JUDr. C. Tá okrem iného vo svojom poslednom vyjadrení zo dňa 30. 04. 2009 uvádza... „Som si istá, že som vždy konala nezaujate a nestranne, ale teraz sa domnievam, že takto sa ďalej konať nedá. V poslednom čase každé stretnutie s navrhovateľom v 1.) rade či na pojednávaní, alebo v obchode evokuje vo mne psychosomatické symptómy zdravotných problémov“...

Sťažovatelia sa domnievajú, že o ich námietke zaujatosti podanej a dostatočne odôvodnenej dňa 08. 04. 2009, ktorú zákonná sudkyňa podporila svojím vyjadrením zo dňa 30. 04. 2009, nadriadený súd do dnes nerozhodol, hoci tak v zmysle zákona a judikatúry ÚS SR (najmä nálezu II. ÚS 153/08), ako aj judikatúry ESLP citovanej nižšie mal urobiť. Porušovateľ v 2.) rade tak svojím postupom tiež porušil právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie, už len tým, že o námietke sťažovateľov vôbec nerozhodol. Sťažovatelia sú toho názoru, že už samotný obsah konkrétnych skutočností uvedených v námietke z 08. 04. 2009 v spojení s vyjadrením sudkyne z 30. 04. 2009 dávali jednoznačné dôvody i dôkazy na vylúčenie sudkyne. Už len zo samotného postoja sudkyne vyplývajú objektívne pochybnosti o jej nezaujatosti...

Posledné okolnosti týkajúce sa tohto konania sťažovateľov definitívne presvedčili o tom, že v tomto konaní konal a rozhodoval od počiatku nielen zaujatý sudca, ktorý okrem iného spôsobil prieťahy v konaní, ale zaujatou sa javí byť aj predsedníčka súdu, ktorá v podobných veciach sťažovateľov nerozhoduje rovnako.

Ani tri písomné vyjadrenia sudkyne zachytené v písomnej forme, samotný priebeh, vedenie konania a postup sudkyne na pojednávaniach nestačili predsedníčke a ani porušovateľovi v 2.) rade, aby zákonnú sudkyňu vylúčili, resp. aby vôbec rozhodli o námietke sťažovateľov a o návrhu samotnej sudkyne na jej vylúčenie.

Sťažovatelia sú totiž toho názoru, že vyjadrenie sudkyne zo dňa 30. 04. 2009 obsahovalo také nové skutočnosti, ktoré mali byť predmetom preskúmania v rámci

rozhodovania o námietke zaujatosti, resp. návrhu sudkyne na jej vylúčenie v zmysle ust. § 15 ods. 1 OSP. Domnievame sa, že posledné vyjadrenie zákonnej sudkyne k svojej zaujatosti z 30. 04. 2009 bolo natolko závažného charakteru, že Krajský súd v Trnave sa v tomto prípade mal vecou riadne zaoberať a v zmysle ust. § 16 OSP aj rozhodnúť. Keďže námietku zaujatosti sťažovateľa v I.) rade ako aj vyjadrenia zákonnej sudkyne príslušný súd vôbec nebral do úvahy, dopustil sa porušenia práva sťažovateľov na riadny a spravodlivý proces, pretože fakticky ďalej vo veci nechal konať a rozhodovať zaujatú sudkyňu...»

Sťažovatelia vo vzťahu k namietanému porušeniu svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uviedli:

«Sťažovatelia sú toho názoru, že doba trvania konania už viac ako 3 roky v tak právne jednoduchej veci ako je posúdenie zániku nároku nájomcu na bytovú náhradu fyzickej osoby, nie je dobou, ktorá by mala zodpovedať dĺžke konania bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Vo vyjadrení predsedníčky súdu z 23. 10. 2009 na našu sťažnosť na prieťahy v konaní sa konštatuje, že „súd čo do plynulosti konania doteraz postupoval bez zbytočných prieťahov a doterajší postup konajúcej sudkyne bol sťažený aj snahou navrhovateľov o jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.»

S týmto záverom predsedníčky súdu sa nemôžeme v žiadnom prípade stotožniť, nakoľko realizácia procesných práv účastníkov... medzi ktoré patrí aj právo podať námietku zaujatosti, či odvolanie voči rozhodnutiam procesného charakteru, nemôže byť pripísaná na ťarchu účastníkov konania...

V tejto súvislosti sťažovatelia poukazujú najmä na obdobie od 31. 03. 2007 do 31. 01. 2008 t. j. na obdobie 10 mesiacov, počas ktorého nemohol Krajský súd rozhodnúť o odvolaní sťažovateľov proti prerušeniu konania a námietke zaujatosti, nakoľko porušovateľ v I.) rade nepredložil spis krajskému súdu kompletný (absentovalo vyjadrenie zákonnej sudkyne k podanej námietke zaujatosti).

Ďalej v období od 29. 06. 2009 - po vrátení spisu z krajského súdu až do 21. 09. 2009 okresný súd okrem vytyčenia pojednávania nevykonal žiaden iný úkon v merite veci. Rovnako porušovateľ v I.) rade nepostupoval v zmysle ust. § 16 ods. 2 OSP, keď od 29. 06.

2009 po doručení spisu späť z krajského súdu včas neupovedomil sťažovateľov o spôsobe, akým sa vysporiadal s námietkou zaujatosti. Sťažovateľom teda nie je zrejmé, prečo im porušovateľ v 1.) rade nezaslal oznámenie o tomto prípise odvolacieho súdu (č. l. 125) písomne skôr, ale pristúpil len k oznámeniu až priamo na pojednávaní dňa 21. 09. 2009. V tomto postupe totiž tiež možno vidieť objektívne trojmesačné prietahy v konaní, ako aj účelový postup súdu znemožňujúci rýchlu a účinnú realizáciu procesných práv účastníkov konania...»

Vo vzťahu k zachovaniu zákonnej lehoty na podanie tejto sťažnosti sťažovatelia uviedli:

«V zmysle ust. § 53 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. v platnom znení „Sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.“ Sťažovatelia sa o definitívnom nezákonnom a nezvratnom zásahu oboch porušovateľov dozvedeli až doručením vyjadrenia predsedníčky súdu dňa 10. 11. 2009 a preto majú za to, že splnili uvedenú základnú procesnú podmienku nevyhnutnú na prípustnosť tejto sťažnosti.

Sťažovatelia sa domnievajú, že aj pokiaľ ide o namietané porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR vychádzajúc z ust. § 53 ods. 1 a 2 zákona č. 38/1993 Z. z. v platnom znení splnili všetky podmienky prípustnosti tejto sťažnosti. Po podaní sťažnosti predsedníčke súdu, ktorá mohla svoj postup na pridelenie veci inému sudcovi v zmysle ust. § 15 OSP ešte prehodnotiť, sťažovatelia už nemajú dostatočne účinné prostriedky nápravy súčasného stavu v rámci všeobecných súdov, nakoľko vo veci naďalej podľa názoru sťažovateľov koná a rozhoduje sudca, ktorý sa nielenže javí sťažovateľom ako zaujatý, ale svoju zaujatosť aj sám konštatuje a následne premieta do svojich rozhodnutí. Tento protiústavný stav teda v súčasnosti nejde napraviť ani prípadným čakaním na rozhodnutie vo veci samej a podaním odvolania, nakoľko sťažovatelia sa chcú vyhnúť tomu, aby túto vec prejednal už na prvom stupni nezaujatý sudca. Prípadným zrušením rozhodnutia súdu prvého stupňa za predpokladu naplnenia odvolacích dôvodov v zmysle ust. § 205 OSP a ust. § 221 ods. 1 písm. g) OSP sa vec opäť vráti tej istej zaujatej sudkyňi, ktorá vo veci rozhodovala doposiaľ. Preto jediným prostriedkom nápravy súčasného stavu na súde

prvého stupňa môže byť podľa sťažovateľov len účinný zásah Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Z doterajšieho postupu a rozhodovania porušovateľa v 2.) rade vo veci navyše môžu sťažovatelia dôvodne predpokladať, že aj o prípadných ďalších námietkach zaujatosti by nadriadený súd rozhodol rovnako, resp. by nerozhodol vôbec...»

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní „*v spojení s postupom a zásahmi Krajského súdu v Trnave*“ a za porušenie týchto práv priznal každému z nich nárok na finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € od okresného súdu, prikázal okresnému súdu predložiť spis krajskému súdu „*na rozhodnutie o námietke zaujatosti sťažovateľov uplatnenou ich podaním dňa 08. 04. 2009*“ a prikázal krajskému súdu, „*aby o tejto námietke zaujatosti náležité rozhodol*“, ďalej aby vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní „*v spojení s nečinnosťou a postupom Krajského súdu v Trnave*“ v tomto konaní, prikázal okresnému súdu a krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a za porušenie týchto práv priznal každému z nich nárok na finančné zadosťučinenie od okresného súdu v sume 3 000 € a náhradu trov konania.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03).

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (I. ÚS 12/01, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 79/07).

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 215/2006 a postupom krajského súdu pri posúdení námietok zaujatosti zákonnej sudkyne v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 215/2006

Námietku sťažovateľov o zaujatosti zákonnej sudkyne z 31. marca 2007 vybavil krajský súd tak, že na ňu neprihliadal z dôvodu, že nespĺňala zákonné náležitosti (uznesenie krajského súdu z 31. januára 2008), oznámenie zákonnej sudkyne o jej zaujatosti zo 14. apríla 2008 doručené predsedníčke okresného súdu bolo ňou predložené na rozhodnutie krajskému súdu a ten rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená (uznesenie z 30. apríla 2008), a námietku sťažovateľov podanú 8. apríla 2009 krajský súd vybavil prípisom č. k. 23 NcC 26/09-124 z 27. mája 2009 (ďalej len „prípis z 27. mája 2009“) tak, že ju vrátil bez rozhodnutia z dôvodu, že námietky obsahujú len okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní, a tieto nie sú dôvodom na vylúčenie sudcu a ani na predloženie námietok na rozhodovanie odvolaciemu súdu.

1. Podľa sťažovateľov krajský súd porušil ich označené práva tým, že nerozhodol o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne nimi vznesenej 8. apríla 2009, ale namiesto toho podľa § 15a ods. 5 OSP v spojení s § 14 ods. 3 OSP spis s prípisom z 27. mája 2009 vrátil bez rozhodnutia.

Sťažovatelia boli s prípisom krajského súdu z 27. mája 2009 doručeným okresnému súdu 29. júna 2009 prvýkrát oboznámení na pojednávaní konanom 21. septembra 2009.

Sťažovatelia sú toho názoru, že krajský súd mal a má vo veci rozhodnúť o ich námietke podanej 8. apríla 2009, keďže podľa nich sú naplnené dôvody na vylúčenie zákonnej sudkyne z prerokúvania a rozhodovania veci, a to tak vzhľadom na obsah ich námietok, ako aj vzhľadom na obsah troch vyjadrení zákonnej sudkyne, v ktorých potvrdila svoju zaujatosť (vyjadrenie k námietke sťažovateľov z 31. marca 2007, oznámenie zákonnej sudkyne o jej zaujatosti zo 14. apríla 2008 a vyjadrenie k námietke sťažovateľov z 8. apríla 2009).

2. Porušenie označených práv okresným súdom vidia sťažovatelia v tom, že predsedníčka okresného súdu napriek opakovaným námietkam zaujatosti zo strany sťažovateľov aj zákonnej sudkyne a napriek tomu, že poznala stanovisko zákonnej sudkyne, ktorá trikrát uviedla, že sa vo veci cíti byť zaujatá (prvýkrát vo vyjadrení k námietke sťažovateľov z 31. marca 2007, druhýkrát v oznámení zákonnej sudkyne o jej zaujatosti zo 14. apríla 2008 a tretíkrát vo vyjadrení k námietke sťažovateľov z 8. apríla 2009), sama „v rámci svojich kompetencií“ nepridelila vec na rozhodnutie inému sudcovi. Týmto postupom sa podľa sťažovateľov predsedníčka okresného súdu „výraznou mierou... tiež pričiniła o vzniknutú situáciu v spore, keď fakticky nechala konať a rozhodovať sudkyňu o ktorej mohli mať sťažovatelia objektívne pochybnosti o jej nezaujatosti“.

3. Porušenie označených základných a iných práv postupom okresného súdu ďalej vidia sťažovatelia v samotnej skutočnosti, že vo veci koná podľa nich zaujatá zákonná sudkyňa.

Podľa sťažovateľov dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu im začala plynúť až od 10. novembra 2009, keď im bol doručený list predsedníčky okresného súdu sp. zn. 1 SprV 17/09 z 23. októbra 2009 (ktorým bola vybavená sťažnosť sťažovateľov z 28. septembra 2009 na prietiahy v konaní, ako aj ich žiadosť o prehodnotenie postupu predsedníčky okresného súdu a o pridelenie spisu inému sudcovi potom, ako krajský súd prípisom vrátil ich námietku zaujatosti zákonnej sudkyne podanú 8. apríla 2009 ako nepredloženú). Podľa sťažovateľov sťažnosť z 28. septembra 2009 podaná predsedníčke okresného súdu bola ich posledným možným prostriedkom nápravy pred porušovaním nimi označených práv spočívajúcim v tom, že vo veci koná podľa nich zaujatá zákonná sudkyňa.

Podľa názoru ústavného súdu pre zachovanie zákonnej lehoty na podanie sťažnosti v časti smerujúcej proti namietanému postupu krajského súdu je rozhodujúce, kedy boli sťažovatelia oboznámení so spôsobom vybavenia ich námietky zaujatosti krajským súdom.

V danom prípade sťažovatelia doručili ústavnému súdu sťažnosť 8. januára 2010, pričom s prípisom krajského súdu o vybavení ich námietok zaujatosti zákonnej sudkyne boli

riadne oboznámení okresným súdom na pojednávaní 21. septembra 2009, teda v čase presahujúcom dva mesiace pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

Ústavný súd konštatuje, že predsedníčka okresného súdu nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k postupom a záverom krajského súdu, a preto podanie sťažnosti predsedníčke okresného súdu následne po oznámení spôsoby vybavenia námietok sťažovateľov krajským súdom nie je možné považovať za prostriedok nápravy proti postupu krajského súdu a počítanie lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu odo dňa doručenia listu predsedníčky okresného súdu, ktorým vybavila sťažnosť sťažovateľov, tak ako to uviedli sťažovatelia, nie je akceptovateľné.

Keďže zmeškanie lehoty na podanie sťažnosti uvedenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu nemožno odpustiť, ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti rozhodol o jej odmietnutí v časti smerujúcej proti postupu krajského súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu, že bola podaná oneskorene.

Napriek odmietnutiu sťažnosti v časti smerujúcej proti postupu krajského súdu pre oneskorenosť ústavný súd uvádza, že podľa jeho názoru ak sudca vec predloží nadriadenému súdu, je tento oprávnený posúdiť, či sa v danom prípade námietka týka len okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci. Ak dospeje k záveru, že to tak je, môže vybaviť vec aj inak ako rozhodnutím. Iba predloženie veci nadriadenému súdu nemôže bez ďalšieho zakladať jeho povinnosti o nej rozhodnúť. Zhodnotenie skutkových okolností o tom, či ide o postup sudcu v konaní, alebo nie, patrí tak sudcovi, ako aj nadriadenému súdu. V konečnom dôsledku však rozhoduje nadriadený súd, ktorý ak zistí, že ide o okolnosti spočívajúce v postupe sudcu v konaní, nerozhoduje už meritórne o jeho vylúčení alebo nevylúčení.

V danom prípade krajský súd zistil, že námietka sa týka okolností spočívajúcich v postupe sudcu, a preto prípisom vrátil vec okresnému súdu. Z prípisu vyplýva, že námietka bola riadne zapísaná v registri krajského súdu pod sp. zn. 23 NcC 26/09 a vec bola

prerokovaná senátom 23 Co, o čom svedčí podpis predsedníčky senátu na prípise. Námiетка nebola vybavená len administratívnym spôsobom, ale bola prerokovaná bez meritórneho rozhodnutia.

Ústavný súd poznamenáva, že podľa poznatkov zo súdnej praxe niektoré nadriadené súdy o vrátení veci rozhodujú v takýchto prípadoch uznesením. Takéto uznesenie sa však nezaobrá meritom (teda nerozhoduje sa ním o vylúčení, resp. nevyvylúčení vec prerokúvajúceho sudcu), ale sa ním len konštatuje, že vec nemala byť predložená nadriadenému súdu, a preto sa vracia súdu prvého stupňa. Voľba spôsobu komunikovania medzi všeobecnými súdmi vo vzťahu k § 15a ods. 5 OSP je na všeobecných súdoch. Ak nadriadený súd zvolí formu uznesenia, volí formálnejší spôsob vybavenia veci, ako je vybavenie prípisom. Preto ak nadriadený súd dospeje k záveru, že námiетка sa týka len okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu a vec mu nemala byť predložená, tak forma vybavenia veci (uznesenie alebo vrátenie prípisom) nemá žiaden ústavnoprávny rozmer a ústavnoprávnu relevanciu vo vzťahu k namietajúcemu účastníkovi.

Podľa názoru ústavného súdu to, že krajský súd v danej veci nerozhodol meritórnym uznesením, nemohlo mať priamu súvislosť s možným porušením označených práv sťažovateľov.

Zároveň je potrebné uviesť, že prípis krajského súdu, ako to vyplýva aj z už uvedeného, nie je rozhodnutím v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, a preto ani nedoručením jeho písomného vyhotovenia sťažovateľom zo strany krajského súdu a okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľov.

Vo vzťahu k namietanému postupu okresného súdu, resp. predsedníčky okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v jej postupe nie je možné ustáliť také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali možnosti porušenia označených základných a iných práv sťažovateľov.

Podľa § 15 OSP, ktorý bol novelou Občianskeho súdneho poriadku účinnou od 15. októbra 2008 (novela zákona č. 384/2008 Z. z.) označený ako § 15 ods. 1 v znení

účinnom v priebehu celého posudzovaného konania, ako aj v aktuálnom znení „Ak sa sudca dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, oznámi to neodkladne predsedovi súdu. V konaní môže zatiaľ urobiť len také úkony, ktoré nepripúšťajú odklad. Predseda súdu môže prideliť vec inému sudcovi, ak s tým sudca, o ktorého vylúčenie ide, súhlasí; pridelenie zabezpečí podľa osobitného predpisu... Ak ide o vylúčenie sudcu podľa § 14 ods. 1 a predseda súdu má za to, že nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcu, predloží vec na rozhodnutie súdu uvedenému v § 16 ods. 1. Na opakované oznámenia tých istých skutočností súd neprihliadne, ak už o nich nadriadený súd rozhodol; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.“.

V prvom rade ústavný súd konštatuje, že zákonná možnosť predsedníčky okresného súdu prideliť vec inému sudcovi so súhlasom zákonného súdu za stavu pochybností o nezaujatosti zákonného sudcu je daná len v prípade, ak skutočnosť, pre ktoré je zákonný sudca vylúčený, oznámi predsedníčke samotný zákonný sudca. Je potrebné dodať, že na takýto postup účastník konania nemá zákonný nárok a v prípade, ak predseda súdu nevyužije túto možnosť pridelenia spisu, vec predkladá nadriadenému súdu, ako to bolo aj v tomto prípade pri vybavení oznámenia zákonnej sudkyne zo 14. apríla 2008.

Za stavu, keď námietky zaujatosti vznesené sťažovateľmi, ako aj oznámenie zákonnej sudkyne o jej zaujatosti boli vybavené nadriadeným krajským súdom, predsedníčka okresného súdu je viazaná spôsobom vybavenia týchto námietok krajským súdom. Predsedníčka okresného súdu nemá zákonnú možnosť revidovať závery krajského súdu a pridelovať vec inému zákonnému sudcovi na základe už krajským súdom vybavených námietok.

Preto v postupe predsedníčky okresného súdu v priebehu celého konania, ako ani v jej odpovedi listom sp. zn. 1 SprV 17/09 z 23. októbra 2009 na sťažnosť sťažovateľov, ktorým odmietla prehodnotiť svoj postup týkajúci sa sťažovateľmi 8. apríla 2009 vznesenej námietky zaujatosti z dôvodu, že „*už o vznesenej námietke zaujatosti rozhodol nadriadený súd, ktorým rozhodnutím som viazaná*“, rozhodne nie je možné vidieť porušenie označených základných a iných práv sťažovateľov.

Pokiaľ sťažovatelia videli porušenie svojich označených základných a iných práv aj v nimi tvrdenej skutočnosti, že ich vec je prerokúvaná zaujatou zákonnou sudkyňou, je nutné konštatovať, že nie je v právomoci ústavného súdu v okolnostiach tohto prípadu posudzovať samotnú danosť okolností pre vylúčenie zákonnej sudkyne. To znamená za stavu, keď sťažnosť bola podaná oneskorene vo vzťahu k vybaveniu všetkých troch námietok zaujatosti krajským súdom uplatnených sťažovateľmi, resp. zákonnou sudkyňou v označenom konaní.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v časti namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu (aj jeho predsedníčky) odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 215/2006 a postupom krajského súdu pri prerokovaní námietok zaujatosti zákonnej sudkyne v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 215/2006

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že posudzované konanie pred okresným súdom sa začalo 15. novembra 2006 a ku dňu doručenia sťažnosti ústavnému súdu (8. januára 2010) trvalo viac ako tri roky. Prvým úkonom okresného súdu vo veci bolo prerušenie konania uznesením z 26. februára 2007, ktoré bolo zrušené uznesením krajského súdu z 31. januára 2008. Spolu s preskúmaním uznesenia okresného súdu z 26. februára 2007 krajský súd posudzoval aj prvú sťažovateľmi vznesenú námietku zaujatosti zákonnej sudkyne. V priebehu apríla 2008 bola predsedníčkou okresného súdu a následne krajským súdom posudzovaná danosť dôvodov na vylúčenie zákonnej sudkyne na základe jej oznámenia zo 14. apríla 2008. Pojednávania nariadené na 26. jún 2008 a na 11. september 2008 boli odročené z dôvodov na strane účastníkov. K prerokovaniu veci došlo na pojednávaniach

nariadených na 19. január 2009 a 5. február 2009. V období od apríla 2009 do júna 2009 bola opätovne okresným a následne krajským súdom riešená sťažovateľmi vznesená námietka zaujatosti zákonnej sudkyne. Pojednávanie, ktoré sa konalo 21. septembra 2009, bolo odročené na žiadosť sťažovateľov z dôvodu ich nespokojnosti so spôsobom vybavenia ich ostatnej námietky zaujatosti zákonnej sudkyne. Ďalšie úkony v posudzovanom konaní ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu vykonané neboli a vec dosiaľ nebola právoplatne skončená.

Sťažovatelia zdôraznili najmä neefektívny postup okresného súdu pri nedôvodnom prerušení konania, ako aj predĺženie rozhodovania o ich prvej námietke zaujatosti krajským súdom z dôvodu, že zákonná sudkyňa opomenula pri predložení spisu pripojiť svoje vyjadrenie k námietke, a z toho dôvodu musel byť spis vrátený krajským súdom, a vytýkali okresnému súdu nesprávny procesný postup spočívajúci v tom, že obsah prípisu krajského súdu z 27. mája 2009 doručený okresnému súdu 29. júna 2009 im bol oznámený až so štvormesačným časovým odstupom na pojednávaní konanom 21. septembra 2009. Vzhľadom na uvedené v spojení s doterajšou dĺžkou posudzovaného konania boli sťažovatelia toho názoru, že došlo k porušeniu nimi označených základných a iných práv.

Sťažovatelia síce výslovne nevymedzili, v čom vidia porušenie označených základných a iných práv krajským súdom, z obsahu ich sťažnosti je však možné ustáliť, že porušenie svojich práv videli zrejme v tom, že krajský súd nerozhodol o ich námietke zaujatosti zákonnej sudkyne podanej 8. apríla 2009 pozitívne, hoci podľa nich rozhodnúť mal.

Ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, z ktorej vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05, IV. ÚS 47/09). V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy

resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného týmto článkom ústavy (II. ÚS 57/01), prípadne sťažnosti buď nevyhoveli (napr. I. ÚS 11/00), alebo ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05, IV. ÚS 47/09).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti konštatoval, že doterajšia dĺžka namietaného konania (viac ako tri roky), počas ktorého bolo nariadených niekoľko pojednávaní vo veci, nesignalizuje možnosť porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to najmä s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu, keď k doterajšej dĺžke konania prispela nutnosť rozhodovať o námietkach zaujatosti zákonnej sudkyne vznesených sťažovateľmi, ktoré boli posúdené ako nedôvodné. Samotné obdobia neefektívnej činnosti alebo nečinnosti okresného súdu, na ktoré poukázali sťažovatelia vo vzťahu k celkovej dĺžke konania, nedosahujú takú intenzitu, ktorá by zakladala možnosť porušenie označených práv sťažovateľov.

Krajský súd vybavil sťažovateľmi vznesenú námietku zaujatosti prípisom z 27. mája 2009. Preto nie je možné akceptovať ich argumentáciu, že po vybavení ich námietky týmto prípisom bol krajský súd nečinný, keďže vo veci mal rozhodnúť a ani ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nerozhodol o námietke rozhodnutím.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v časti namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu aj krajského súdu odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími návrhmi sťažovateľov.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2010